22.1.2019
Eduskunnan ympäristövaliokunta

Asia: lausunto valtioneuvoston selvityksestä: EU:n strateginen pitkän aikavälin visio vauraasta, modernista, kilpailukykyisestä ja ilmastoneutraalista taloudesta (E 100/2018 vp)

Luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

EU:n pitkän aikavälin strategia tuo vihdoin keskusteluun EU:n talouden pitkän aikavälin kehityssuunnan ja yhteensopivuuden Pariisin sopimuksen tavoitteiden kanssa. EU:n pitkän aikavälin tavoite on ollut pitkään heikosti muotoiltu ja nyt esitettyä strategiaa on kaivattu. Strategia osoittaa, että EU voi toteuttaa kunniahimoisempaa ilmastopolitiikkaa muun muassa panostamalla energiatehokkuuteen, uusiutuvaan energiaan, sähköistämiseen, kiertotalouteen, resurssitehokkuuteen, älyverkkoihin sekä kestävään biotalouteen ja hiilinieluihin.

Tavoitetason riittävyys

On hyvä, että Suomi on ollut mukana vaikuttamassa siihen, että hiilineutraalia vaihtoehtoa vuodelle 2050 on tarkasteltu. Suomen kannan olisi tullut tunnistaa vielä selkeämmin strategian puutteet ja viestiä sen vahvistamisen tarpeesta.

Hiilineutraali EU vuonna 2050 ei kuitenkaan vielä täysin vastaa ilmastopolitiikkaa, joka uskottavasti rajoittaa lämpenemisen 1,5 asteeseen. EU:ssa toimivat ympäristöjärjestöt ovat arvioineet tutkijoiden laskelmiin perustuen, että 1,5 asteen mukainen ilmastopolitiikka edellyttäisi negatiivisia päästöjä EU:ssa pian vuoden 2040 jälkeen. Tätä olisi tullut arvioida yhdessä skenaariossa, jotta vahvemman ilmastopolitiikan vaikutukset tulisivat näkyviksi.

Strategia ei myöskään arvioi EU reilua osuutta globaaleista päästövähennyksistä tai niiden ajoituksesta, joka edelleen nostaisi EU:n vastuuta. IPCC:n 1,5 asteen raportti arvioi skenaarioita, jotka sallivat lämpenemisen rajoittamisen 1,5 asteeseen pienimmällä lämpötilarajan ylittävällä riskillä. Turvallisin polku lämpenemisen rajoittamiseksi edellyttäisi globaaleja nollapäästöjä jo vuonna 2044.

Strategian kahdeksasta skenaariosta kahdessa (7, 8) tarkastellaan kunniahimoisinta tavoitetta eli hiilineutraalisuutta vuonna 2050, jota myös komissio suosittaa. Skenaario 7 nojaa kuitenkin niin paljon hiilen epävarmaan talteenotto- ja varastointiteknologiaan, että se ei ole realistinen. Tämän seurauksena oikeastaan vain komission esittämä skenaario 8 on toteuttamiskelpoinen.

2030-tavoitteen päivittäminen

1,5 asteen tavoitteen saavuttamisen kannalta keskeistä on seuraavan 15 vuoden kehitys. Strategia ei tarjoa keinoja EU:n 2030-tavoitteiden kiristämiseksi, vaikka pitkäjänteinen päästövähennyspolku tätä edellyttäisi. Strategian valossa Suomen tulee syksyn 2019 EU-puheenjohtajamaana pikimmiten edistää prosesseja EU:n lyhyen aikavälin päästövähennystavoitteen kiristämiseksi.

Kahdeksan eduskuntapuoluetta Suomessa omaksui joulukuussa 2018 nyt esitettyä

tiukemman linjauksen, jonka mukaan EU:ssa hiilineutraalisuus tulisi saavuttaa ennen vuotta 2050 ja päästövähennykset tulisi nostaa vähintään 55 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä[1]. Selvää on, että Suomen on oltava valmis vähintään yhtä suuriin ilmastotoimiin kuin EU:ssa keskimäärin, mikä tarkoittaa myös kansallisten toimien tarkastelua laajasti.

Suomen kannassa kannustetaan tarkastelemaan kansainvälisiä joustokeinoja. Näiden joustokeinojen tarkastelu on ennenaikaista, mikäli EU:n tavoitteet yhä ovat riittämättömät. Sen sijaan strategiassa voisi olla aktiivisempi rooli tuonnin kulutuksen päästöjen sekä kansainvälisten metsäkatoa edistävien tai korkeapäästöisten tuotantoketjujen roolin heikentämisestä esimerkiksi kauppayhteistyössä.

Bioenergian rooli

EU:n pitkän aikavälin strategia ja tausta-aineistot tunnistavat bioenergian käyttöön liittyviä riskejä ja sen heikentävää vaikutusta hiilinieluihin. Siitä huolimatta kaikki strategian skenaariot ennustavat merkittävää bioenergian käytön lisäystä. Bioenergian käytön kasvu siis rajoittaa skenaarioissa hiilinielujen kasvua ja siirtää hiilineutraalisuuden saavuttamista.

Kansainvälinen ilmastopaneeli IPCC puolestaan arvioi 1,5 asteen raportin ilmastopoliittisesti kunniahimoisimmassa skenaariossaan, että biomassan käyttö pienenisi 16 prosenttia vuoteen 2050 mennessä vuoden 2010 tasosta[2]. Tästä näkökulmasta tarkemmat analyysit biotalouden kestävyydestä, roolista ja johdonmukaisesta käytöstä olisivat tarpeen.

Lisätietoja:
Otto Bruun
Suojeluasiantuntija, energia ja ilmasto
otto.bruun@sll.fi

1 https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/kahdeksan-eduskuntapuoluetta-paatti-yhteisista-ilmastopolitiikan-tavoitteista

2 http://report.ipcc.ch/sr15/pdf/sr15_spm_final.pdf